

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*«Психологічні особливості прояву оптимізму
у підлітків з різним рівнем самоактуалізації»*

Виконала: здобувачка 2 курсу,
Групи ПС-22м
Спеціальності 053 «Психологія»
Анданченко Ю.Ю.
Керівник: Юдіна А.В.,
канд. психол. наук

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Анданченко Юлії Юрїївни
на тему:

«Психологічні особливості прояву оптимізму у підлітків з різним рівнем самоактуалізації»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження психологічних особливостей оптимізму у підлітків з різним рівнем самоактуалізації.

Підлітки переживають період інтенсивного розвитку особистості, і їхні психологічні риси можуть визначити подальший життєвий шлях. Вивчення оптимізму в контексті самоактуалізації сприяє розумінню, як самосвідомість і розвиток особистості взаємодіють у формуванні позитивних ментальних установок.

Визначено, що оптимізм – це психологічний стан або світогляд, який характеризується позитивним уявленням про майбутнє та віру в те, що події розвиватимуться на краще. Зрозуміти цю сутність дозволяє не лише пристосовуватися до змін, але і активно впливати на хід подій, перетворюючи труднощі на виклики, а невдачі – на можливості.

З'ясовано, що підлітковий вік є одним з найважливіших у процесі формування особистості. Багато рис, які сформувалися в юнацькому віці, і рішення, прийняті в цей період, впливають на всю подальшу долю людини.

Обґрунтовано, що самоактуалізація є ключовим компонентом гармонійного та задовільного існування людської особистості. Дослідження самоактуалізації мають важливе значення для розуміння людської природи та потенціалу людини. Вони допомагають зрозуміти, як можна розвиватись та реалізовувати повний потенціал.

За результатами емпіричного дослідження у роботі встановлено, що переважна більшість підлітків виявляє середні або високі рівні диспозиційного оптимізму, що свідчить про тенденцію до позитивного ставлення до майбутнього. Рівень успіхів та невдач збільшується до кінця підліткового періоду, що дає підстави стверджувати про вплив успіхів та невдач на оптимізм підлітків. Існують статистично значущі різниці у рівні оптимізму між різними віковими групами підлітків. Це вказує на важливі зміни у сприйнятті та виявленні оптимізму під час переходу від одного вікового етапу до іншого. Загальні результати свідчать про неоднакові мотиваційні орієнтації серед підлітків різних вікових груп, що може впливати на їхню активність та ставлення до навчання.

З'ясовано, що хлопчики та дівчатка відзначаються високим та середнім рівнем життєстійкості (71,2% та 68,3% відповідно) з відносно низьким відсотком низьких значень. Це свідчить про спроможність обох груп (хлопчиків та дівчаток) справлятися з труднощами та стресом у своєму житті, що сприяє потенціалу розвитку та самореалізації, а також пов'язується з позитивним ставленням до життя, вірою в власні сили та оптимізмом.

Проведено порівняння результатів дослідження самоактуалізації між хлопчиками та дівчатками і визначено переважання середнього рівня самоактуалізації переважає серед обох груп. Це свідчить про позитивний психологічний стан та успішну реалізацію свого потенціалу, а також наявність спільних факторів, що сприяють самоактуалізації, такі як соціальна підтримка, освітня середовище чи культурні особливості. Водночас, дослідження самоактуалізації вказує на певні відмінності у розвитку особистості хлопчиків та дівчаток, але також виявляє спільні тенденції у їхньому сприйнятті підтримки, ціннісних орієнтацій та інших аспектів. Це може відображати вплив як статевих відмінностей, так і інших соціокультурних чинників на розвиток особистості.

Встановлено, що проблеми оптимізму у підлітків можуть бути результатом складної взаємодії різних факторів, таких як самооцінка, внутрішні переконання, соціальне оточення та інші. Підтримка від дорослих, психологічна та соціальна, може відігравати ключову роль у розвитку позитивного психічного стану підлітків незалежно від їхнього рівня самоактуалізації.

Практична значущість полягає в тому, що отримані результати можуть використовувати батьки у вихованні дітей, також їх можуть враховувати вчителі під час навчального процесу та практичні шкільні психологи.

Перелік ключових слів: *оптимізм, песимізм, підліток, самоактуалізація, мотиви, життєстійкість, успіх, невдача.*

SUMMARY
qualification work
Andanchenko Yulia Yuriivna
on the topic:

"Psychological features of the manifestation of optimism in adolescents with different levels of self-actualization"

The qualification work of the 2nd-year applicant, majoring in "Psychology" (in Master's format) (Alfred Nobel University, Dnipro, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work) is devoted to the problem of theoretical substantiation and empirical research of the psychological features between optimism in teenagers with different levels of self-actualization.

Adolescents are going through a period of intense personality development, and their psychological traits can determine their future life path. The study of optimism in the context of self-actualization contributes to the understanding of how self-awareness and personality development interact in the formation of positive mental attitudes.

It was determined that optimism is a psychological state or worldview, which is characterized by a positive view of the future and a belief that events will develop for the better. Understanding this essence allows not only to adapt to changes, but also to actively influence the course of events, turning difficulties into challenges, and failures into opportunities.

It was found that adolescence is one of the most important in the process of personality formation. Many traits that were formed in youth, and decisions made during this period, affect the entire future fate of a person.

It is substantiated that self-actualization is a key component of a harmonious and satisfactory existence of a human personality. Self-actualization research is essential to understanding human nature and human potential. They help to understand how you can develop and realize your full potential.

According to the results of the empirical research in the work, it was established that the vast majority of teenagers show average or high levels of dispositional optimism, which indicates a tendency towards a positive attitude towards the future. The level of successes and failures increases until the end of the teenage period, which gives grounds for asserting the influence of successes and failures on the optimism of teenagers. There are statistically significant differences in the level of optimism between different age groups of teenagers. This indicates important changes in the perception and expression of optimism during the transition from one age stage to another. The general results indicate different motivational orientations among teenagers of different age groups, which may affect their activity and attitude to learning.

It was found that boys and girls have high and medium levels of vitality (71.2% and 68.3%, respectively) with a relatively low percentage of low values. This testifies to the ability of both groups (boys and girls) to cope with difficulties and stress in their lives, which contributes to the potential for development and self-realization, and is also associated with a positive attitude to life, faith in one's own strength and optimism.

A comparison of the results of the study of self-actualization between boys and girls was conducted and it was determined that the average level of self-actualization prevails among both groups. This indicates a positive psychological state and successful realization of one's potential, as well as the presence of common factors that contribute to self-actualization, such as social support, educational environment, or cultural characteristics. At the same time, the study of self-actualization indicates certain differences in the personality development of boys and girls, but also reveals common trends in their perception of support, value orientations and other aspects. This may reflect the influence of both gender differences and other sociocultural factors on personality development.

It has been established that problems of optimism in teenagers can be the result of a complex interaction of various factors, such as self-esteem, internal beliefs, social environment and others. Support from adults, psychological and social, can play a key role in the development of a positive mental state of adolescents, regardless of their level of self-actualization.

The practical significance lies in the fact that the obtained results can be used by parents in raising children, they can also be taken into account by teachers during the educational process and practical school psychologists.

List of keywords: *optimism, pessimism, adolescent, self-actualization, motives, resilience, success, failure.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ ОПТИМІЗМУ У ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ	7
1.1. Теоретичний аналіз сутності поняття «оптимізм».....	7
1.2. Особливості прояву оптимізму у підлітковому віці.....	12
1.3. Самоактуалізація як психологічний концепт	17
Висновки до першого розділу	22
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ ОПТИМІЗМУ У ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ	24
2.1. Мета, завдання та загальна організація емпіричного дослідження	24
2.2. Характеристика вибірки дослідження	26
Висновки до другого розділу.....	38
РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ ОПТИМІЗМУ У ПІДЛІТКІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ	39
3.1. Результати вимірювання прояву оптимізму у підлітків	39
3.2. Результати вимірювання рівня прояву самоактуалізації у підлітків	49
3.3. Узагальнення психологічних особливостей прояву оптимізму у підлітків з різним рівнем самоактуалізації	59
Висновки до третього розділу	65
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ	79

